

TEXTY PRO DREZURNÍ ROZHODČÍ

Cílem tohoto textu je seznámit rozhodčí (zvláště začínající)

- 1) se stupnicí výcviku koně, co který stupeň znamená, jejich vzájemném propojení a jak toto posuzovat
- 2) se způsobem, jak posuzovat drezurní úlohy, co která známka znamená, kdy kterou použít, co vzít v úvahu, co jsou běžné (malé) chyby a co jsou základní (závažné) chyby

Materiál je zpracován podle pravidel FEI a na základě textů pro vzdělávání drezurních rozhodčích německé a dánské jezdecké federace.

**Kůň musí být poslušný,
ale před tím
je nutné, aby jezdec porozuměl potřebám koně.**
(Xenofon, 420 př.n.l.)

Cíl drezurního výcviku koně

Cílem drezurního výcviku koně je:

rozvoj koně ve **spokojeného atleta** prostřednictvím vyváženého výcviku. Výsledkem je kůň **klidný, pružný, uvolněný a obratný**, ale také **důvěřivý, pozorný a bystrý**, čímž se dosáhne úplného souladu s jezdcem.

Stupnice výcviku

1. Takt
2. Uvolnění
3. Přilnutí
4. Kmih
5. Srovnání
6. Shromáždění

Stupně 1. – 3. : fáze rozvoje porozumění a důvěry (přivykání)

Stupně 2. – 5. : fáze rozvoje schopnosti pohybu kupředu

Stupně 4. – 6. : fáze rozvoje schopnosti nést se

Zvládnutí stupňů 1. – 6. = prostupnost = Durchlässigkeit = kůň je vnímavý, citlivý a reaguje na všechny jemné pomůcky.

Význam stupnice výcviku :

- vodítko pro trenéry, jezdce i rozhodčí
- dodržování těchto zásad vede k úspěchu ve výcviku koně i v jeho sportovním využití
- měřítko kvality výkonu a vodítko pro rozhodčí při posuzování soutěžních výkonů

Stupnice výcviku představuje systematický program vzdělávání a výcviku koně, jeho gymnastického vývoje, který vede k rozvoji jeho přirozených a vrozených duševních a tělesných možností. Dodržováním těchto zásad získá jezdec poslušného, uvolněného koně se základním výcvikem, kterého je příjemné jezdit.

Na žádný z těchto šesti stupňů nelze nahlížet samostatně, bez souvislosti s ostatními.

Všeobecné cíle stupnice výcviku :

- získání prostupnosti
- přijímání pomůcek jezdce poslušně a bez napětí
- reakce na pomůcky kupředu bez váhání
- zadní nohy se uvolněně pohybují pod tělo koně a vytvářejí posuvnou energii
- uvolnění umožňuje bezpečné zachování rytmu ve všech chodech a ve všech přechodech mezi nimi
- energie zádi může procházet tělem koně pouze tehdy, je-li při pohybu uvolněný. Bez uvolnění nemohou procházet zadržující pomůcky, prostřednictvím huby koně, jeho vazy, krku a hřbetu zpět k zadním nohám
- jakákoliv vada přilnutí, tedy jeho nestálost nebo strnulost ve spojení mezi rukou jezdce a hubou koně, bude narušovat možnost koně nechat pomůcky působit celým jeho tělem
- kůň, který se pohybuje s kmihem, uvolněným hřbetem a s aktivní zádí, bude daleko lépe schopen reagovat na pomůcky jezdce
- dokud není kůň dokonale rovný, nemůže přijímat poloviční zádrž stejnoměrně na obou stranách, ani se nemůže pohybovat aktivně kupředu do přilnutí, aniž by přitom uhýbala zád' do strany
- rovnost koně je zase naprosto nezbytná pro jeho shromažďování a v důsledku toho pro správné nesení krku a hlavy
- pokud kůň správně provádí požadované cviky ve shromáždění, podsouvá obě zadní nohy stejnoměrně kupředu a ve směru těžiště a přenáší tak na ně větší hmotnost, je to známka, že dosáhl vysokého stupně prostupnosti.

Všechny stupně stupnice výcviku jsou součástí souhrnných známek běžných drezurních úloh. Proto jim musí rozhodčí věnovat pozornost a posoudit míru jejich naplnění před tím, než udělí souhrnné známky.

Známky a co znamenají

10 = vynikající

Nelze si představit, že by daný cvik bylo možno provést lépe. Ohodnotit cvik známkou 10 je něco výjimečného a ačkoliv je třeba ji používat v odůvodněných případech, nelze ji udělovat příliš lehce, aby neztratila svůj význam.

9 = velmi dobrý

Jedná se o velmi dobré provedení, kdy většina daného cviku je vynikající.

8 = dobrý

Daný cvik byl řádně proveden bez závažných chyb. Obvykle se jedná o druhou část provedení, kdy první je hodnocena „velmi dobře“ (9), například přechod nebo shromáždění není dostatečně dobré po „velmi dobrém“ (9) prodloužení.

7 = dosti dobrý

Provedenému cviku není co vytknout. Celé provedení ovšem potřebuje o něco více kmihu, uvolněnosti, výrazu či kadence. Základní vlastnosti předvedeného cviku jsou zjevné a vykazují určitou míru souladu a lehkosti pohybu.

6 = uspokojivý

Správně provedené cviky, které však postrádají kvalitu, tj. nejsou prováděny dostatečně uvolněně, postrádají více zapojení zádi a rovnováhy, či lepší přilnutí. Známkou 6 lze také použít pro velice kvalitní cvik s drobnou chybou nebo nepřesností, například pirueta v dobrém kroku nebo cvalu, která je příliš velká. Potíže se srovnáním koně obvykle rovněž končí hodnocením „uspokojivé“, pokud jsou ostatní součásti předvedeny v dostatečné kvalitě.

5 = dostatečný

Pokud kůň cvik provedl, obvykle to znamená známku alespoň 5. Pokud je provedení cviku dostatečně přesné v pravidelném chodu, ale pohyb koně je jakkoliv omezen – bez uvolněnosti a kmihu – zaslouží si hodnocení 5. Tato známka již vyžaduje připojení komentáře. Vždy uveďte důvody, proč provedení hodnotíte známkou 5. Pokud je kvalita samotného provedení dobrá, ale provedení obsahuje závažnou chybu, obvykle se rovněž hodnotí známkou 5, např. dobré couvání, ale nesprávný počet kroků, či správný počet kroků, ale kůň není rovný, či chyba v počtu přeskoků.

4 = nedostatečný

Zde je důležitý pocit, přesvědčení, že provedení cviku bylo „nedostatečné“. Pokud je nedostatečná kvalita provedení cviku, např. ztráta pravidelnosti v celém cviku v důsledku ztuhnutí nebo odporu, spíše než z důvodů zdravotních, přísluší hodnocení 4 či dokonce 3. Příklady, kdy je známka 4 odpovídající jsou např. přeskok v piruetě nebo kontracvalu, přerušení chodu, vypadnutí ze cvalu, klus v krokové pasáži, neprovedení kroku v jednoduché změně cvalu.

3 = téměř špatný

Tato známka náleží v případech výrazného odporu vůči působení jezdce či odporu koně spojeným s nedostatečnou kvalitou provedení, anebo dalšími chybami. V případě celkového nedostatku kvality spolu se závažnými chybami se hodnotí známkou 3 či dokonce 2.

2 = špatný a

1 = velmi špatný

Tyto známky se používají v případě značné neposlušnosti, např. pokud se kůň zastaví, začne sám couvat nebo odepírá pohyb. Za předpokladu, že odepření pohybu netrvá déle než 20 sekund (vyloučení), hodnotí se příslušný cvik známkou 2 nebo i 1.

0 = nebyl předveden

Tato známka se použije pouze tehdy, pokud cvik není vůbec proveden, jako je např. neprovedení pasáže nebo přeskočení v případě, že se hodnotí právě jen pasáž nebo přeskok. Obvykle je však alespoň část cviku provedena, např. kůň namísto přeskočení kluše, lze hodnotit alespoň cval.

POUŽÍVEJTE CELÝ ROZSAH STUPNICE HODNOCENÍ !!!

Další kritéria, která je třeba vzít v úvahu :

A Formální přesnost

- přechody
- dodržování písmen a předepsaných linií
- přesnost provádění cviků

B Stupnice výcviku

1. rytmus
2. uvolnění
3. přilnutí
4. kmih
5. srovnání
6. shromáždění

C Poslušnost

- ochota přijímat pomůcky jezdce

1. Rytmus

- pravidelný nohosled ve všech chodech
- stejné vzdálenosti a stejná délka trvání každého kroku/skoku
- zůstává zachován nejen na rovných čarách

Rozhodčí musí přesně znát, jak se kůň pohybuje v základních chodech, aby mohl rytmus správně hodnotit.

2. Uvolnění

- kůň musí pracovat hřbetem, se svaly bez jakýchkoliv známek napětí
- kůň může pracovat správně pouze tehdy, je-li prost jakýchkoliv tělesných či duševních napětí nebo omezení
- známky uvolnění jsou :
 - + spokojený a radostný výraz
 - + klidná huba přežvykující udidlo a pružné přilnutí
 - + ocas nesený uvolněně a pohybující se v rytmu chodu
 - + při nabídnutí otěže kůň natáhne krk a sníží hlavu, aniž by ztratil rytmus nebo rovnováhu

3. Přilnutí

- měkké, stálé spojení mezi rukou jezdce a hubou koně
- kůň se musí pohybovat na jezdcovy pomůcky ve stejnoměrném rytmu kupředu a vyhledávat spojení s jeho rukou
- pro koně je důležité nalézt si rovnováhu a dobrý rytmus
- spojení s hubou, přilnutí, je výsledkem aktivních zadních nohou, jejichž energie je přenášena pohyblivým a uvolněným hřbetem do udidla
- známky dobrého přilnutí jsou :
 - + kůň pohybující se kupředu s uvolněným temenem (vazem)
 - + kůň přijímající pružné spojení s klidnou hubou, měkce přežvykující udidlo, aniž by byl jakkoliv vidět jazyk
 - + temeno koně zůstává vždy nejvyšším bodem
 - + linie čela a nosu je vždy před kolmicí nebo na ní
 - + rámeček koně není nikdy omezený, sevřený; v prodloužených chodech je patrné jeho prodloužení
- chyby přilnutí :
 - + linie čela koně za kolmicí, kůň za otěží, porušení oblouku vyklenutí krku (temeno již není nejvyšším bodem)
 - + kůň visí v otěžích
 - + odpor proti ruce
 - + kůň nad otěží
 - + potíže s jazykem

4. Kmih

- přenos svěžího a energického pohybu pod kontrolou; posuvná energie zádi vytváří atletický pohyb koně
- je zřejmý pouze v klusu a ve cvalu neboť krok postrádá okamžik vznosu
- hlezna se musí pohybovat energicky kupředu a vzhůru
- v prodloužených chodech musí být zjevná chuť kupředu s aktivní zádi, která přešlapuje stopy předních nohou
- kmih je předpokladem shromáždění, bez kmihu nelze koně shromážděvat

5. Srovnání

- srovnání koně je nezbytné pro jeho shromáždění, uvolnění a prostupnost
- kůň je rovný v pohybu tehdy, pokud je předek koně před jeho zádi, pokud je jeho podélná osa rovnoběžná s rovnou nebo zakřivenou linií jeho pohybu
- kůň musí být schopen se rovnoměrně ohýbat a přistavovat na obě strany
- hlavní důvody pro srovnání koně jsou :
 - + udržet zdraví koně rovnoměrným rozkládáním zatížení končetin a hřbetu
 - + připravit koně pro shromáždění. Pouze rovný kůň se může stejnoměrně odrážet a podsazovat oběma zadními nohama, do stejnoměrného přilnutí na obou otěžích
 - + je-li kůň rovný, pak se budou obě zadní nohy odrážet právě ve směru těžiště

6. Shromáždění

- cíle shromáždění koně jsou :
 - + další rozvoj a zdokonalení jeho rovnováhy, která byla více či méně narušena přidanou hmotností jezdce
 - + rozvinout a zlepšit schopnosti koně snížit, podsadit a zapojit zád' s cílem dosáhnout odlehčení a zlepšení pohyblivosti předku
 - + zvýšení lehkosti pohybu a schopnosti nést se, která koně činí příjemným k ježdění
- klouby se musí patřičně ohýbat a zůstávat přitom uvolněné
- shromáždění není jen zkrácení, ale i větší zapojení zádi
- postavení krku a hlavy koně závisí na jeho stupni výcviku a do jisté míry i na jeho tělesné stavbě
- temeno musí zůstávat nejvyšším bodem
- linie čela musí zůstávat těsně před kolmicí nebo na ní
- vyklenutí krku je úměrné míře shromáždění
- těžiště se posouvá dále dozadu
- kůň musí působit dojem pohybu „do kopce“
- kroky a cvalové skoky jsou kratší, ale aktivita a kmih zůstávají zachovány, čímž se pohybu koně dostává vyšší kadence

Stupeň shromáždění koně příslušný pro každou úroveň drezurních úloh je právě tím, co mu umožňuje provádět předepsané cviky s lehkostí a plynule.

V další části textu budou podle drezurních pravidel FEI probrány chyby při předvádění úloh.
Jsou rozděleny na BĚŽNÉ (malé) chyby a ZÁKLADNÍ (závažné) chyby.
Dle tohoto vodítka se rozhodčí snáze orientuje při posuzování drezurních úloh.

CHYBY OBECNĚ :

1. běžné (malé) chyby jsou např.:
 - provedení cviku mimo písmeno
 - jednotlivé cviky, které nejsou přesně provedeny (např. větší nebo menší kruh)
 - ojedinělé chybné postavení a ohnutí koně
 - krátkodobé napětí
 - jednotlivé chyby v taktu

2. základní (závažné) chyby jsou :
 - nepravidelný takt
 - kůň stále visí v otěžích
 - kůň nad otěží
 - kůň za otěží
 - kůň za kolmicí
 - kůň není srovnán
 - kůň má jazyk přes udidlo
 - vyvššený jazyk (pod udidlem)
 - nedostatečná angažovanost (aktivita) zádě
 - kůň jde stále s křivě neseným ocasem
 - kůň více než jednou projeví neposlušnost

Článek 401 – Cíl a všeobecné zásady

- (1) Cílem drezúry je harmonický rozvoj fyzických a psychických schopností koně (*rozvoj koně ve spokojeného atleta prostřednictvím vyváženého výcviku*). Výsledkem je kůň klidný, pružný, uvolněný a obratný, ale také důvěřivý, pozorný a bystrý, čímž se dosáhne úplného souladu s jezdcem.

- (2) Tyto vlastnosti se projevují :
 - 2.1. uvolněností a pravidelností chodů,
 - 2.2. souladem, lehkostí a nenuceností pohybů,
 - 2.3. odlehčením předku a angažovaností zádě, která je zdrojem kmihu,
 - 2.4. přijmutím udidla a podrobením se vždy a všude bez napětí a odporu.

Článek 402 – Zastavení

- (1) Při zastavení má kůň stát pozorně, spokojeně, nehybně a rovně, s váhou rozloženou stejnoměrně na všech čtyřech nohách, které v páru stojí vždy vedle sebe. Krk má být zvednut, týl je nejvyšším bodem, hlava nepatrně před kolmicí. Kůň zůstane „na přílnutí“ a udržuje měkké a lehké spojení s rukou jezdce, může jemně přezvykovat udidlo a je připraven k pohybu na nejjemnější pobídce jezdce.
- (2) Zastavení se docílí přenesením váhy koně na zád' správným zvýšením účinku sedu a nohou jezdce, pobízejících koně proti stále více a více zadržující, ale poddajné ruce, vyvolávající téměř okamžitě, ale ne násilně zastavení na určitém místě.

Přechod do zastavení :

běžné chyby jsou např.:

- kůň jde na dvou stopách před nebo po zastavení
- v přechodu je příliš mnoho mezikroků
- přechod je příliš náhlý a není plynulý

Stání :

běžné chyby jsou např.:

- kůň nestojí rovně
- nohy v páru nestojí vedle sebe
- zadní nohy nejsou podsazené
- kůň není na otěži

základní chyby jsou :

- kůň nestojí klidně
- kůň nestojí na jedné zadní noze
- kůň couvne

Článek 403 – Krok

- (1) Krok je kráčivý chod, ve kterém nohy došlapují za sebou ve čtyřech dobách, dobře zřetelných a dodržovaných při každé práci v kroku.
- (2) Pohybuje-li se přední a zadní noha na téže straně ve stejnou dobu, krok se stává téměř laterálním pohybem. Tato nepravidelnost, která může přejít až do mimochodu, je vážným zhoršením kroku.
- (3) V kroku se nejvýrazněji projevují nedostatky v příježdění. Z tohoto důvodu se od koně nemá požadovat krok „na přilnutí“ v ranných stupních jeho výcviku. Ukvapené shromáždění pokazí nejen shromážděný, ale také střední a prodloužený krok.
- (4) Rozeznáváme shromážděný, střední, prodloužený a volný krok.

4.1. Shromážděný krok :

Kůň zůstává „na přilnutí“, pohybuje se odhodlaně vpřed, krk je zvednutý a vyklenutý. Kůň se zřetelně „nese“. Hlava se přibližuje kolmici, zůstává lehké spojení s hubou. Zád' je angažovaná s dobrou akcí hlezen. Chůze musí zůstat kráčivá a energická, končetiny došlapují v pravidelných intervalech. Každý krok zabírá méně prostoru a je vyšší než při středním kroku, protože všechny klouby se zřetelněji ohýbají. Aby shromážděný krok nebyl uspěchaný nebo nepravidelný, je méně prostorný než střední krok, je však aktivnější.

4.2. Střední krok :

Uvolněný, pravidelný a nenucený krok středního prodloužení. Kůň zůstává „na přilnutí“, kráčí energicky, ale klidně se stejnými a rozhodnými kroky, zadní nohy došlapují před stopy předních nohou. Jezdec udržuje lehké, měkké a stále spojení s hubou.

4.3. Prodloužený krok :

Kůň zabírá co nejvíce prostoru, aniž by spěchal a porušil pravidelnost kroků, zadní nohy došlapují výrazně před stopy předních. Jezdec dovoluje koni natahnout hlavu a krk, aniž by ztratil spojení s hubou.

4.4. Volný krok :

Je krok k uvolnění, při němž je koni dána úplná volnost ke snížení hlavy a natažení krku.

Posuzování kroku :

- zaklusání, pokud se opakuje = hodnocení nebude vyšší než 4
- nepravidelnost kroku, pokud se opakuje = hodnocení nebude vyšší než 4 až 2
- zřetelný mimochod = hodnocení musí být výrazně sníženo, běžně na 2
- i v případě, že krok je zřetelně pravidelný, může dojít ke snížení hodnocení, pokud :
 - kůň nezůstává na otěži (5 – 2)
 - kůň odmítá přilnutí (4 – 1)
 - kůň je tuhý v krku (hodnocení nebude lepší než 5/6)
 - kroky jsou zbrklé (hodnocení nebude lepší než 6)
 - kůň ukazuje zřetelný vzdor (hodnocení nebude lepší než 5/6)
- pokud je shromážděný krok jen pomalý s nedostatečnou aktivitou, může stále být hodnocen známkou 5/6
- pokud ve shromážděném kroku není zřetelné žádné shromáždění, měl by být hodnocen známkou 4
- pokud není v prodlouženém kroku vůbec žádné přešlapování, nemůže být hodnocení vyšší než 5

Článek 404 – Klus

- (1) Klus je dvoudobý chod se střídáním diagonálních nohou (levá přední a pravá zadní a naopak). Každý klusový krok je oddělen okamžikem vznosu.
- (2) Klus má být uvolněným, pravidelným a živým pohybem bez váhání.
- (3) Kvalita klusu se hodnotí podle celkového dojmu, pravidelnosti a pružnosti kroků, které jsou výsledkem pružnosti hřbetu a dobře angažované zádě – schopnosti zachovat stejný rytmus a přirozenou rovnováhu i při přechodu z jednoho klusu do druhého.
- (4) Rozeznáváme shromážděný, pracovní, střední a prodloužený klus.

4.1. Shromážděný klus

Kůň zůstává „na přilnutí“, pohybuje se vpřed se zvednutým a vyklenutým krkem. Zád', která je dobře angažovaná, udržuje energický kmih a umožňuje snadný pohyb plece ve všech směrech. Kroky koně jsou méně prostorné, ale jsou lehčí a živější.

4.2. Pracovní klus :

Je chod mezi shromážděným a středním klusem, ve kterém kůň, který není ještě vycvičen a připraven pro shromážděné chody, se ukazuje v tomto ruchu dobře vyvážený, zůstává „na přilnutí“, jde vpřed stejnými a pružnými kroky a s dobrou akcí zádě. Výraz „dobrá akce zádě“ neznámá, že shromáždění je požadovanou vlastností pracovního klusu, je to jen zdůraznění významu kmihu, který vychází z činnosti zádě.

4.3. Střední klus :

Je chod mezi pracovním a prodlouženým klusem, ale „kulatější“ než prodloužený. Kůň jde vpřed uvolněnými a mírně prodlouženými kroky s výrazným posunem zádě a udržuje stejné postavení jako v pracovním kluse. Jezdec dovoluje koni, zůstávajícímu „na přilnutí“, nést hlavu trochu více před kolmicí, než ve shromážděném nebo pracovním kluse a dovoluje mu také poněkud snížit hlavu a krk. Kroky mají být jeden jako druhý a celý pohyb vyvážený a nenucený.

4.4. Prodloužený klus :

Kůň zabírá největší možný prostor. Zachovává stejnou kadenci, délka jeho kroků je největší a je výsledkem velkého posunu ze zádě. Jezdec dovoluje koni, zůstávajícímu „na přilnutí“, bez hledání opory v udidle, prodloužení jeho rámce a získání většího prostoru. Pohyb (poloha) předních a zadních nohou má být podobný (paralelní). Přední nohy došlapují na místo, na které ukáží. Celý pohyb má být v dobré rovnováze a přechod do shromážděného klusu musí být proveden měkce při současném přenesení větší váhy na zád'.

- (5) Při veškeré práci v kluse jezdec sedí, kromě případů, kdy je v úloze předepsáno jinak.

Posuzování klusu :

- význam propojení mezi předními a zadními končetinami = kmih musí vycházet ze zapojení zádě
- trvalá nepravidelnost (kulhání) – známka nemůže být vyšší než 3 či 2. Pokud je nepravidelnost zjevná, je vhodnější dvojici vyloučit s ohledem na případnou chromost koně
- krátce trvající nepravidelnost se hodnotí snížením známky o jeden stupeň
- nepravidelná akce jednoho hlezna (nákrok) = hodnocení nebude vyšší než 5
- uspěchané prodloužení = hodnocení nebude vyšší než 5
- bez zjevného zapojení zádě (nedostatečná rovnováha a nesení se) = hodnocení nebude vyšší než 5
- širší stopa zadních nohou = hodnocení nebude vyšší než 6, v závislosti na místě rozhodčího a toho co skutečně vidí
- ztuhlý hřbet nebo krk = hodnocení nebude vyšší než 6

Článek 405 – Cval

- (1) Cval je třídobý chod, kdy např. při cvalu vpravo je tento nohosled : levá zadní, levá diagonála (současně levá přední a pravá zadní), pravá přední následovaná momentem vznosu, kdy jsou všechny čtyři nohy ve vzduchu, před příštím cvalovým skokem.
- (2) Cval, vždy s lehkými kadencovanými a pravidelnými skoky, má být pohybem bez váhání.
- (3) Kvalita cvalu se hodnotí podle celkového dojmu, pravidelnosti a lehkosti třídobého chodu – vycházejícího z přijetí udidla s uvolněným týlem a angažovaností záďě s aktivní činností hlezen – a schopnosti zůstat ve stejném rytmu a přirozené rovnováze i po přechodu z jednoho cvalu do druhého. Kůň zůstává na rovných čarách vždy rovný.
- (4) Rozeznáváme shromážděný, pracovní, střední a prodloužený cval.

4.1. Shromážděný cval

Kůň zůstává „na přílnutí“, pohybuje se vpřed s krkem zvednutým a vyklenutým. Shromážděný cval se vyznačuje odlehčením předku a angažovaností záďě, tj. charakterizován pružnou, uvolněnou a pohyblivou plecí a velmi aktivní záďí. Skoky jsou kratší než v jiných cvalech, ale jsou lehčí a živější.

4.2. Pracovní cval :

Je chod mezi shromážděným a středním cvałem, ve kterém se kůň ještě nevytváří a nepřipravený pro shromážděné chody pohybuje v dobré rovnováze, zůstává „na přílnutí“, jde kupředu ve stejných, lehkých a kadencovaných skocích, s „dobrou akcí záďě“. Výraz „dobrá akce záďě“ neznamená, že shromáždění je požadovanou vlastností pracovního cvalu. To jen zdůrazňuje důležitost impulsu vycházejícího z aktivní záďě.

4.3. Střední cval :

Je chod mezi pracovním a prodlouženým cvałem. Kůň jde vpřed uvolněně, v rovnováze, v mírně prodloužených skocích, s výrazným impulsem ze záďě. Jezdec dovoluje koni, který zůstává „na přílnutí“, nést hlavu trochu více před kolmicí než při shromážděném nebo pracovním cvalu a dovoluje mu také mírně snížit hlavu a krk. Skoky mají být dlouhé a stejné a celý pohyb vyvážený a nenucený.

4.4. Prodloužený cval :

Kůň zabírá co největší prostor. Udržuje stejný rytmus, délka jeho skoků je co největší, bez ztráty klidu a lehkosti a je výsledkem velkého impulsu ze záďě. Jezdec dovolí koni, zůstávajícímu „na přílnutí“, bez hledání opory v udidle, snížení hlavy a prodloužení krku, nos koně směřuje více nebo méně vpřed.

- 4.5. Kadence v přechodech ze středního, jakož i z prodlouženého cvalu do shromážděného cvalu má být zachována.

Posuzování cvalu :

- jakákoliv odchylka od správného cvalového rytmu se musí odrazit ve sníženém hodnocení, avšak v piruetě může docházet k nepatrnému zpoždění došlapu přední nohy diagonálního páru
- cvalový skok musí být ve středním a prodlouženém cvalu zřetelně delší než ve cvalu shromážděném, jinak nemůže být hodnocení lepší než 5
- rychlejší a uspěchané cvalové skoky = hodnocení nebude vyšší než 6
- není zachováno stálé přílnutí = hodnocení nebude vyšší než 5
- kůň se ve cvalu nepohybuje ve stopě = hodnocení nebude vyšší než 6

(5) Kontracval (cval na opačnou nohu) :

Je chod, kdy jezdec např. na kruhu vlevo záměrně nechá koně ve cvalu vpravo (s vedoucí pravou přední nohou). Kontracval je cvik zvyšující rovnováhu. Kůň je sestaven na stranu vedoucí nohy. Není tedy shoda mezi ohnutím jeho páteře a linií kruhu. Jezdec se má vyvarovat zkroucení koně, které by způsobilo ztuhnutí a porušení čistoty chodu, má se zejména snažit omezit vypadávání zádě z kruhu a omezit své požadavky ve shodě se stupněm ohebnosti koně.

Běžné chyby jsou např.:

- kůň je přehnaně postaven nebo ohnut
- vypadává zád', při cvalu na zakřivené linii (v oblouku)

Základní chyby jsou :

- kůň je špatně sestaven
- cvalový skok ztrácí třítakt
- kůň křížuje

(6) Jednoduchá změna cvalu :

Je změna cvalu, kdy kůň ze cvalu přejde přímo do kroku a po třech až pěti krocích zaskočí přímo do cvalu na druhou vedoucí nohu.

Běžné chyby jsou např.:

- kůň neprovede požadovaný počet kroků
- kůň provádí přechody ve dvou stopách

Základní chyby jsou :

- kůň při přechodech není prostupný
- kůň se brání pomůckám jezdce
- kůň nacválá znovu na stejnou nohu

(7) Přeskok (letmá změna cvalu) :

Tato změna cvalu je provedena při vznosu, který následuje po každém cvalovém skoku. Přeskoky ve cvalu mohou být prováděny také v sériích, např. každý čtvrtý, třetí druhý nebo každý skok. Kůň i v sériích zůstává uvolněný, klidný, rovný, v kmihu, udržuje stejný rytmus a rovnováhu během celé série. Aby se zabránilo ztrátě lehkosti a plynulosti přeskoků v sériích, stupeň shromáždění má být o něco menší než při shromážděném cvalu.

Běžné chyby jsou např.:

- přeskok bez kmihu
- kůň není při přeskoku rovný
- kůň má váhu více na předku
- délka přeskoků doprava a doleva není stejná
- jezdec dává příliš viditelné pomůcky

Základní chyby jsou :

- přeskok není proveden v průběhu jednoho cvalového skoku (při vznosu)
- přeskok zadními nohama snožmo
- v sériích mezi přeskoky není správný počet cvalových skoků
- v sériích skáče ze strany na stranu
- kůň ignoruje pomůcky jezdce a odmítá přeskok
- změna cvalu přes klus

Článek 406 – Couvání

- (1) Couvání je rovnoměrný pohyb zpět, ve kterém se nohy zvedají a došlapují v diagonálních párech. Nohy se mají dobře zvedat a zadní zůstat na rovné čáře.
- (2) Při předchozím zastavení, jakož i během couvání kůň, ať stojí nehybně nebo couvá, má zůstat „na přilnutí“ a udržet si chuť k pohybu vpřed.
- (3) Vážnými chybami jsou vzpírání se nebo ukvapenost pohybu, odpor nebo vyhýbání se ruce, uhýbání zádě z přímé linie, rozkročující se nebo neaktivní zadní nohy, vlečení předních nohou.
- (4) Jestliže jsou v některé úloze vyžadovány po couvání klus nebo cval, kůň má vykročit bezprostředně do tohoto chodu bez zastavení nebo přechodného kroku.

Běžné chyby jsou např.:

- není proveden požadovaný počet kroků
- kůň si lehá do otěží
- kůň vybočuje zádí
- kůň je neochotný a vleče přední nohy

Základní chyby jsou :

- kůň je za otěží
- kůň couvá ukvapeně a vzpírá se pomůckám jezdce
- kůň začne couvat sám, nečeká na pomůcku jezdce

Článek 410 – Figury

(1) Kruh :

Kruh má průměr 6, 8 nebo 10 metrů; má-li být větší než 10 metrů, používá se slovo „kruh“ a uvedení průměru.

Běžné chyby jsou např.:

- kruh je nepravidelný (ovál)
- kruh není proveden v předepsaném bodě

Základní chyby jsou :

- zadní nohy nejdou ve stopách předních
- vypadává zád'
- zadní nohy na vnitřní stopě („zád' dovnitř“)
- ohnutí v krku neodpovídá poloměru kruhu

(2) Vlnovka :

Vlnovka se skládá z půlkruhů spojovaných rovnou čarou. V okamžiku protnutí středové čáry má být kůň rovnoběžný s krátkou stěnou a rovný. Délka rovné čáry se mění v závislosti na průměru půlkruhu.

Běžné chyby jsou např.:

- půlkruhy nejsou pravidelné
- kůň se na vrcholu půlkruhu nedotkne stěny
- špatné prostorové rozvržení vlnovky
- poruchy taktu

(3) Osmička :

Osmičku tvoří dva přesné kruhy o stejné velikosti, jak je předepsáno úlohou, spojené ve středu osmičky. Kůň má být ve středu figury před změnou ruky na okamžik rovný.

Běžné chyby jsou např.:

- osmička je nepravidelná – kruhy nemají stejný poloměr
- kůň není ve středu osmičky na okamžik srovnán

Článek 411 – Práce na dvou stopách

(1) Musí se rozlišovat tyto cviky :

- ustupování na holeň
- dovnitř plec
- travers
- renvers
- překrok

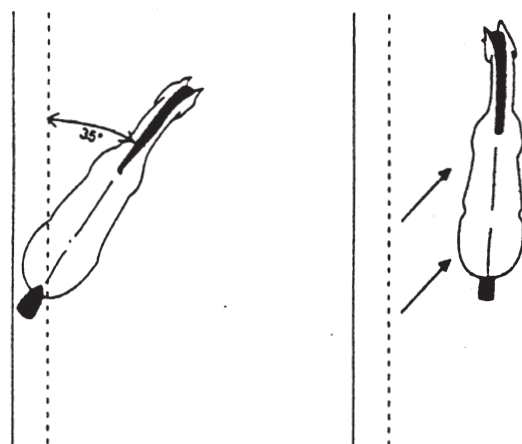
(2) Cílem práce na dvou stopách je :

- 2.1. Zlepšit poslušnost koně na pobídky jezdce.
- 2.2. Zlepšit pružnost koně, zvýšit uvolněnost plece, poslušnost, angažovanost zádě, jakož i pružnost spojení huby, hlavy, krku, hřbetu a zádě.
- 2.3. Zlepšit kadenci a uvést do souladu rovnováhu a chody.

(3) Ustupování na holeň

Kůň je téměř rovný, kromě nepatrného postavení hlavy proti pohybu tak, že jezdec má vidět vnitřní očníkový oblouk a vnitřní nozdru. Obě vnitřní nohy překračují (a křížují) předem vnější nohy. Ustupování na holeň by mělo být zahrnováno do výcviku koně dokud není připraven pro práci ve shromáždění. Později, s náročnějším cvikem dovnitř plec, jsou to nejlepší způsoby k získání koně ohebného, uvolněného a nenuceného, podporují uvolněnost, pružnost, pravidelnost chodů a harmonii, lehkost a samozřejmost pohybů.

- 3.1. Ustupování na holeň se může provádět na diagonále, kdy kůň má být pokud možno rovnoběžný s dlouhou stěnou obdélníku, ale předek má být nepatrně před zádí. Může se také provádět na stěně, kdy kůň má být v úhlu asi 35 stupňů ke směru, kterým se pohybuje (obr.5).

Obr. 5

a) Ustupování na holeň
podél stěny

b) Ustupování na holeň
na diagonále

Běžné chyby jsou např.:

- kůň ztrácí kmih
- kůň nepřekračuje dostatečně vnitřní zadní nohou
- kůň není správně postaven
- uši nejsou na stejné úrovni (hlava šikmo)

Základní chyby jsou :

- kůň je postaven obráceně
- kůň vypadává přes vnější plec
- zadní nohy předcházejí přední
- kůň jde více do strany než dopředu

Článek 412 – Stranové pohyby

- (1) Dalším cílem stranových pohybů je rozvoj a zvýšení angažovanosti zádě a tím také shromáždění.
- (2) při všech stranových pohybech – dovnitř plec, travers, renvers, překrok – je kůň nepatrně ohnut a pohybuje se předníma a zadníma nohama po dvou různých stopách (obr. 1-4).
- (3) Postavení a ohnutí se nesmí přehánět, aby nedošlo k porušení rovnováhy a plynulosti příslušného pohybu.
- (4) Při stranových pohybech má chod zůstat uvolněný a pravidelný, má být kadencovaný a vyvážený. Často dochází chybně ke ztrátě kmihu, protože jezdec se zaměří převážně na ohnutí koně a jeho tlačení do strany.
- (5) Při všech stranových pohybech je strana, ke které se kůň ohýbá vnitřní, druhá je vnější.

(6) **Dovnitř plec (obr. 1)**

Kůň je nepatrně ohnut okolo vnitřní nohy jezdce. Vnitřní přední noha koně překračuje a křížuje před vnější přední nohou, zadní nohy jdou v původní přímé stopě. Kůň se nedívá směrem, ve kterém se pohybuje. Dovnitř plec, jestliže se provádí správně s koněm nepatrně ohnutým okolo vnitřní nohy jezdce a ve správné stopě, je cvikem nejen ohebnosti, ale také ke shromáždění, protože kůň musí při každém kroku podsadit svou vnitřní zadní nohu pod tělo a umístit ji před vnější se snížením vnitřní kyčle koně.

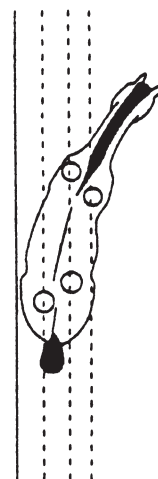
Běžné chyby jsou např.:

- kůň je více ohnut v krku než v trupu
- kůň je ohnut pouze v krku a ne v trupu
- kůň jde na čtyřech stopách
- kůň nejde stejnoměrně podél stěny (vrávorá)
- uši nejsou na stejné úrovni (hlava šikmo)

Základní chyby jsou :

- kůň je málo ohnut
- vnitřní zadní noha překračuje vnější
- kůň ztrácí kmih

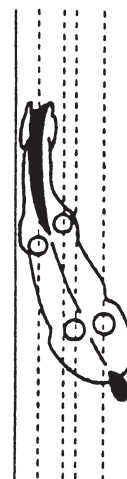
Obr. 1 Dovnitř plec

(7) **Travers (dovnitř zád')**

Kůň je nepatrně ohnut okolo vnitřní nohy jezdce. Vnější nohy překračují a křížují předem vnitřní nohy. Kůň se dívá směrem, ve které se pohybuje (obr. 2).

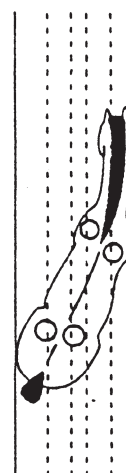
Obr. 2 Travers

(8) **Renvers**

Renvers je cvik obrácený proti traversu, se zádí ke stěně místo hlavy. Jinak platí stejné principy a podmínky jako u traversu (obr. 3).

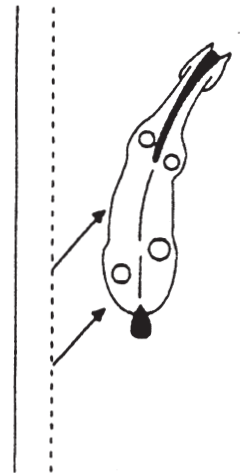
Obr. 3 Renvers

(9) Překrok

Překrok je obměna traversu, prováděná na diagonále místo na stěně. Kůň má být mírně ohnutý okolo vnitřní nohy jezdce, aby umožňoval více volnosti a pohyblivosti plece, a tak zvýšil nenucenost a gracieznost pohybu, ale předek koně mírně předchází zád'. Vnější nohy překračují a křížují předem vnitřní nohy. Kůň se dívá směrem, ve kterém se pohybuje. Během celého cviku má udržet stejnou kadenci a rovnováhu. Pro docílení větší uvolněnosti a pohyblivosti plece, čímž se docílí větší nenucenosti a ladnosti pohybů, je velmi důležité, aby byl kůň nejen správně ohnut, a tím se zabránilo vrhnutí se na vnitřní plec, ale také, aby byl udržen kmih a zejména angažovanost vnitřní zadní nohy (obr. 4).

Obr. 4 Poloviční překrok

Běžné chyby jsou např.:

- kůň je ohnut více v krku než v trupu
- kůň není dostatečně uvolněný a pohyblivý v pleci
- uši nejsou na stejné úrovni (hlava šikmo)

Základní chyby jsou :

- zád' předchází předek
- kůň je ohnut obráceně
- kůň je ztrácí shromáždění (nenese se)
- kůň není ohnut v trupu
- kůň jde málo do strany
- kůň ztrácí kmih a takt
- ve cvalu se ztrácí třítakt

Článek 413 – Obrat kolem zádě, piruety a poloviční piruety

(1) Obrat kolem zádě přechodem ze zastavení a do zastavení

Na začátku obratu je povoleno několik kroků dopředu. Během obratu se kůň otáčí kolem bodu, tak, že vnitřní zadní noha zůstává blízko tohoto bodu, při zachování jasného čtyřtaktu. Přední nohy a vnější zadní noha se pohybují kolem vnitřní zadní nohy, která se zvedá a pokládá čistě v rytmu ve směru těžiště a dotýká se země ve stejném bodě, nebo mírně vpřed. Po skončení obratu se kůň vrátí na stopu ve směru dopředu před druhým zastavením. Kůň se vrátí na stopu bez křížení zadních nohou. Při obratu je kůň ohnut ve směru obratu.

(2) Obrat kolem zádě z kroku

Platí stejná kritéria jako pro obrat kolem zádě s přechodem ze zastavení a do zastavení. Rozdíl je jen v tom, že kůň nepřejde do zastavení před obratem a po obratu. Před obratem se délka kroků zkrátí.

(3) Pirueta (poloviční pirueta)

je kruh (polokruh) prováděný na dvou stopách s poloměrem rovným délce koně, kdy se předek otáčí kolem zádě.

(4) Piruety (poloviční piruety) se obvykle provádějí ve shromážděném kroku nebo cvalu, ale mohou se provádět také v piaffě.

(5) Při piruetě (poloviční piruetě) se přední nohy a vnější zadní noha pohybují okolo vnitřní zadní nohy, která tvoří střed a musí se vracet na totéž místo nebo se pohybovat nepatrně kupředu, když se zvedne.

(6) Při provádění piruety (poloviční piruety) v kterémkoliv chodu je kůň nepatrně ohnut ve směru, ve kterém se otáčí, zůstává lehce „na přílnutí“, otáčí se klidně, udržuje stálou kadenci a nohosled příslušného chodu. Nejvyšším místem během celého cviku je týl hlavy.

(7) Během piruet (polovičních piruet) má kůň udržet kmih, nemá ani nepatrně couvnout nebo ustoupit. Pohyb přestane být pravidelný, když se vnitřní zadní noha nepohybuje ve stejném rytmu jako vnější zadní noha nebo zůstává na místě.

(8) Při provádění piruety (poloviční piruety) ve cvalu má jezdec udržet plnou uvolněnost koně se zdůrazněným shromážděním. Zád' je dobře angažovaná, snižena a vykazuje dobrou pružnost kloubů. Před a po piruetě se kůň pohybuje ve cvalu. Ten je charakteristický zvýšením aktivity a shromážděním před piruetou. Pohyb je dokonalý, když kůň při pohybu vpřed udržuje stálou rovnováhu.

(9) Kvalita piruet (polovičních piruet) se hodnotí podle pružnosti, uvolněnosti, kadence a pravidelnosti, přesnosti a měkkosti přechodů; pirueta (poloviční pirueta) ve cvalu také podle vyváženosti, vzpřímení a počtu skoků (má jich být při piruetě 6-8, při poloviční piruetě 3-4).

Poloviční piruety v kroku

Běžné chyby jsou např.:

- velký poloměr obratu
- vnitřní zadní noha se nezvedá (lepí)
- zadní nohy nekrácejí energicky
- kůň se vrací po obratu úhlopříčně zpět do stopy
- není dodržen čtyřtakt
- kůň má váhu více na předku

Základní chyby jsou :

- kůň ztrácí kmih a vnitřní nebo obě zadní nohy se nezvedají od země
- vypadává zád'
- kůň couvne
- kůň je příliš ohnut nebo ohnut na druhou stranu

Piruety ve cvalu

Běžné chyby jsou např.:

- kůň před piruetou a po ní necválá ve stopě
- kůň není správně ohnut
- kůň je za otěží
- pirueta není provedena ve stejném taktu jako cval před a po piruetě

Základní chyby jsou :

- cvalový takt zřetelně mizí
- kůň je příliš ohnut nebo ohnut na druhou stranu
- vypadává zád'
- zadní nohy doskakují současně
- velký poloměr piruety
- více nebo méně cvalových skoků než je předepsáno
- kůň se zvedá v jednotlivých cvalových skocích téměř v levádě

